

Drzewa w krajobrazie Polski

Janusz Janecki

The Trees in
the Landscape
of Poland

Polna grusza

Ziemia oddycha wiosną, nabrzmiąle życiodajnym sokiem zielone pola wznoszą swą szeroką pierś wraz z pieśnią skowronka – ku niebu; latem zaś, obciążone ziarnem łany, rozdzwonione świerszczami i przepiórczym gdakaniem, opadną łagodnie na pokosy.

Owym oddechem naszej ziemi przygląda się w zachwycie samotna, polna grusza. Zastłuchana w tym śpiewie i w jęczmiennych szelestach, stoi skromnie na grzywiastej miedzy; szciodrze rozdziela swój cień spoconym czołom żniwiarzy oraz gęstwiną sztywnych gałązek troskliwie osłania sroczę gniazdo. A kiedy rozbłyszczą nagością świeże skiby, rumieniąc się cała, obdarzy nas swymi ulegalkami.

Wierna polska grusza. to ona osłaniała plecy Czachowskiego w jego ostatniej powstańczej walce.

Nie zamieniamy jej brunatnych, szorstkich ramion w zagrzybione, sękate kikuty. Kiedy pozostanie zdrowa i kształtna, z wdzięczności rozświetli nam szare, pozimowe krajobrazy ogromnym bukietem białych, pachnących kwiatów.

Łagodzenie
geometryzacji
przestrzeni
w krajobrazie
otwartym

Diminishment of
geometrization in the open
landscape

Jak wiemy istnieją poważne trudności w prowadzeniu skutecznych działań wpływających na wyraz fizjonomiczny krajobrazu otwartego, zwłaszcza w tak zwanej strefie produkcyjnej, otaczającej wiejską strefę osiedleńczą. Trudności wynikają z wielu przyczyn: tytułów własności nieruchomości rolnych, tradycji upraw która nie toleruje dowolności poruszania się w przestrzeni przeznaczonej pod uprawę, obawy przed ograniczeniem tej przestrzeni,

różnego podejścia do przestrzeni otwartych przez poszczególnych właścicieli ziemi oraz z ich zróżnicowania mentalnego w stosunku do otaczającej przyrody. Natomiast tradycyjnie tolerowane bywają pozostałości dawnych lasów mieszanych w postaci: polnych gruszy, jabłoni, rzadziej dębów czy krzewiastych czyżni, zwykle zdominowanych tarniną, na zboczowych miedzach w krajobrazie o zróżnicowanej konfiguracji pionowej.

Wiemy z analiz psychologiczno-estetycznych, że pionowe elementy przestrzenne są agresywniejsze od poziomych. Tak więc owe polne grusze, mimo opływowych kształtów brył jakimi się przedstawiają, zwłaszcza z pewnej odległości, jako pionowe – wizualnie dominują nad szachownicą polskich pól uprawnych, podzielonych zwykle miedzami i barwami płodozmianów.

Dominacja polnej gruszy w otwartym krajobrazie

The dominance of field pear-tree in the open landscape

Śnieżna biel kwiatów gruszy

Snow-white flowers of pear-tree

Stąd wniosek prosty, że nasze pozytywne oddziaływanie w określonym krajobrazie będzie polegało na projektowaniu odpowiedniego zagęszczenia wymienionych elementów przyrodniczych w takim rolniczym krajobrazie. Projektowanie zaś będzie musiało być poprzedzone badaniem tego krajobrazu np. metodą linii prostych, ustaleniami fitosocjologicznymi i w końcu uzgodnieniami z indywidualnymi właścicielami gruntów rolnych. Samo zaś projektowanie będzie polegało na analizie fizjograficznej i argumentacji logicznej (charakter uprawy, cień, zastoiska mrozowe, możliwości uszkodzeń mechanicznych – kierunek orki, zawracanie sprzętem, zakres ewentualnego ograniczenia produkcji). Wiadomo, że owo projektowanie będzie ograniczone – do pasm rozgraniczających pola uprawne i łąki, do niewielkich powierzchni typu śródpolna dolinka lub zabagnienie

źródłiskowe, a zwłaszcza do wspomnianej szachownicy miedz. Tak więc niezwykle subtelne działania, ograniczone często do operowania pojedynczymi drzewami, zapewnią powodzenie przedsięwzięcia nadając określonym krajobrazom całkowicie nowy wyraz – zmiękczenia geometrycznej przestrzeni. Będzie to równocześnie świadczyło o kulturze estetycznej mieszkających tam ludzi i zdecydowanie bardziej zachęci turystę do częstszego odwiedzania tak wzbogaconego krajobrazu otwartego (wiejskiego).

Zdjęcia wykonał autor.

Photographs by author.

Janusz Janecki

Instytut Architektury Krajobrazu
Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II
Institute of Landscape Architecture
The John Paul II Catholic University of Lublin